

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15779212>

Abdusoatova Marjona Xayrulla qizi

ISFT instituti 3-bosqich talabasi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada kreativ pedagogika tushunchasining zamonaviy ta'lim tizimidagi o'rni, uning metodik asoslari va XXI asrning dolzarb talabi sifatidagi roli ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Kreativ pedagogikaning asosiy xususiyatlari — o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirish, mustaqil fikrlashga undash, innovatsion yechimlar izlashga yo'naltirilgan yondashuvlar ko'rib chiqiladi. Shuningdek, xalqaro va milliy tajribalar asosida kreativ ta'limni amaliyotga joriy qilish yo'llari, mavjud muammolar va istiqbollar yoritiladi. Statistika va ilg'or tajribalar asosida, kreativ yondashuvlarning o'quvchilar bilim saviyasi va ijtimoiy-psixologik faolligiga ijobiy ta'siri isbotlab beriladi.*

Kalit so'zlar: *Kreativ pedagogika, XXI asr ta'limi, ijodiy fikrlash, innovatsion yondashuv, o'quvchi faolligi, tanqidiy tafakkur, zamonaviy metodika, ta'lim transformatsiyasi.*

Zamonaviy dunyoda texnologik taraqqiyot, axborot oqimining ortishi va kasblarning o'zgaruvchanligi ta'lim tizimiga mutlaqo yangi yondashuvlarni talab qilmoqda. An'anaviy usullarga tayanuvchi, bilimni yod olishga asoslangan model o'z o'rnini ijodkorlikka, innovatsiyaga, tanqidiy fikrlashga tayangan pedagogik tizimga bo'shatmoqda. Shu bois XXI asrda kreativ pedagogika eng dolzarb va zarur yondashuv sifatida shakllanmoqda.

Kreativ pedagogika bu — faqat ijodiy mashg'ulotlar emas, balki shaxsning ichki potensialini ochish, o'z fikrini erkin bildira olishi, o'rganilgan bilimni yangi sharoitlarda qo'llay olish kabi muhim kompetensiyalarni shakllantirishdir. 2023-yil UNESCO hisobotiga ko'ra, kreativ yondashuv asosida o'quvchilarning muammoli vaziyatlarni hal qilish ko'nikmasi 30–40% ga oshgani kuzatilgan. Shuningdek, zamonaviy ta'lim olamida shunday tamoyil kuchaymoqda: "O'qituvchi o'rgatuvchi emas, yo'naltiruvchi; o'quvchi esa bilim oluvchi emas, izlovchi va yaratuvchi." Bu tamoyil asosida shakllanayotgan kreativ pedagogika o'quvchining shaxsiy salohiyatini to'liq ochishga xizmat qiladi.

Kreativ pedagogika — bu an'anaviy metodik yondashuvlardan farqli o'laroq, o'quvchida mustaqil fikrlash, yangilik yaratish, estetik hamda tanqidiy qarashni shakllantirishga yo'naltirilgan ta'lim uslubidir. Bu pedagogika shaklida o'qituvchi — shunchaki bilim beruvchi emas, balki shaxsiy rivojlanishni yo'naltiruvchi murabbiy sifatida faoliyat yuritadi.

Kreativ yondashuvlar ko'pincha quyidagi faoliyatlar orqali amalga oshiriladi:

- Muammoli vaziyatlar asosida dars o'tkazish;
- Ijodiy topshiriqlar, "fikrlar bo'roni" metodlari;

- STEM/STEAM loyihalari orqali fanlararo integratsiya;
- **Raqamli texnologiyalar (interaktiv doska, VR, AI ilovalar)** dan foydalanish.

Kreativ pedagogikaning dolzarbligi va xalqaro tajribalar

Dunyo bo'yicha ta'lim sohasidagi yetakchi davlatlar – Finlyandiya, Singapur, Kanada va Janubiy Koreya ta'lim tizimlarida kreativlikni rivojlantirish davlat siyosatining ajralmas qismiga aylangan. Masalan:

- Finlyandiya maktablarida har bir dars ijodkorlik va amaliyot bilan uyg'unlashtiriladi.
- Singapurda "Thinking Schools, Learning Nation" dasturi orqali har bir o'quvchining mustaqil va kreativ fikrlashi rag'batlantirilmoqda.
- Kanada maktablarida har yili ijodiy loyiha va startaplar ko'rgazmalari tashkil etiladi.

O'zbekistonda ham bu borada ijobiy qadamlar tashlanmoqda. Jumladan, "Yangi O'zbekiston — yangi ta'lim" kontseptsiyasi doirasida:

- STEAM fanlari, robototexnika, media savodxonlik;
- Zamonaviy metodikalar (CLIL, PBL — problem-based learning) joriy qilinmoqda;
- O'qituvchilarning kreativ ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan treninglar yo'lga

qo'yilgan.

Kreativ pedagogika bilan bog'liq dolzarb muammolar

Biroq, ushbu yo'nalishning amaliyotda to'liq joriy etilishiga bir qator to'siqlar mavjud:

- O'qituvchilarning kreativ metodikani qo'llash bo'yicha bilim va ko'nikmalari yetarli emas;
- Ta'lim muassasalarida moddiy-texnik baza (interaktiv doska, zamonaviy vositalar) yetarli emas;
- Dars yuklamalari ko'pligi va qat'iy dasturlar o'qituvchilarning erkin metod tanlashiga imkon bermaydi;
- Baholash tizimi ijodiy faoliyatni emas, ko'proq faktologik bilimni rag'batlantiradi.

Yuqorida ko'rsatilgan muammolarni hal etish, kreativ pedagogikani ta'lim tizimiga chuqur joriy qilish uchun quyidagi amaliy taklif va yechimlarni ilgari surish mumkin:

1. O'qituvchilar uchun maxsus tayyorgarlik kurslari joriy etish

Har bir maktab o'qituvchisi kreativ metodika va texnologiyalarni qo'llash bo'yicha doimiy malaka oshirib borishi kerak. Bunda masofaviy kurslar, ustoz-shogird tizimi va xalqaro tajriba almashinuvi samarali bo'lishi mumkin.

2. Baholash tizimini yangilash

An'anaviy testlar o'rniga portfoliolar, loyiha ishlari, og'zaki taqdimotlar asosida baholash joriy qilinishi kerak. Bu o'quvchilarning ijodiy salohiyatini real namoyon etish imkonini beradi.

3. Ta'lim dasturlarini moslashtirish

Darsliklar va o'quv dasturlarida mustaqil fikrlash, muammoli vaziyatlar, fanlararo bog'liqlikni oshirishga qaratilgan topshiriqlar sonini ko'paytirish kerak.

4. Texnologik ta'minotni kuchaytirish

Har bir maktabda raqamli vositalar — kompyuterlar, internet, elektron kutubxonalar mavjud bo'lishi kerak. Kreativ darslar uchun maxsus "Ijodiy laboratoriyalar" tashkil etilishi mumkin.

5. Ota-onalar bilan hamkorlikni kuchaytirish

Kreativ ta'lim faqat maktab bilan cheklanmasligi kerak. Ota-onalar ham bolaga uyda ijodiy muhit yaratish, erkin fikr bildirishiga imkon berish orqali jarayonning faol ishtirokchisiga aylanishi zarur.

6. Milliy va xalqaro grantlar asosida kreativ ta'lim loyihalarini rivojlantirish

Maktablarda startaplar, tanlovlar, ijodiy festivallar orqali o'quvchilarning salohiyatini rivojlantirish mumkin. Bu jarayonda xalqaro tashkilotlar (UNICEF, UNESCO, British Council) bilan hamkorlik foydali bo'ladi.

Xulosa qilib aytganda, kreativ pedagogika XXI asr ta'limining ajralmas tarkibiy qismi, zamon talabi va kelajak uchun poydevor sanaladi. An'anaviy ta'lim modelining cheklovlarini yengib o'tishda aynan kreativ yondashuvlar asosiy vosita bo'lmoqda. Bu nafaqat o'quvchining bilim olish darajasini oshiradi, balki uning hayotiy muammolarni yechish, o'z fikrini erkin ifoda etish, jamoada ishlash, yangilik yarata olish kabi muhim ko'nikmalarini ham shakllantiradi. So'nggi yillarda O'zbekistonda ham bu borada sezilarli ishlar qilinmoqda. Xususan, "Yangi O'zbekiston — yangi ta'lim" tamoyili doirasida maktablarda STEAM fanlariga asoslangan ijodiy yondashuvlar joriy etilmoqda, o'qituvchilar uchun kreativ metodika bo'yicha maxsus kurslar tashkil etilmoqda.

Statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2022–2024 yillar davomida kreativ metodikalarni qo'llagan sinflarda o'quvchilarning darsga qatnashish faolligi 17% ga, mustaqil fikr bildirishi esa 24% ga oshgan (O'zbekiston Respublikasi Ta'lim sifatini nazorat qilish inspeksiyasi ma'lumotlari asosida).

Shu bois, kreativ pedagogikani ta'lim tizimiga chuqur joriy etish nafaqat dolzarb, balki zarur strategik ehtiyojdir. Bu yondashuv orqali biz zamonaviy bilimli emas, fikrlovchi, ijtimoiy mas'uliyatli va innovatsion g'oyalarga boy avlodni tarbiyalay olamiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR VA SAYTLAR:

1. Abduqodirov A.A. Pedagogik texnologiyalar va pedagog mahorati. – Toshkent: Fan, 2021.
2. G'ofurov R.R. Ta'limda innovatsion yondashuvlar va kreativ metodika. – Toshkent: O'zbekiston pedagogika nashriyoti, 2022.
3. Hasanboyeva G.T. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar asoslari. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2020.
4. Qodirova M.M. Ta'limda kreativ yondashuvning ilmiy asoslari. – Ilmiy maqolalar to'plami, "Pedagogika va psixologiya" jurnali, №1, 2023.
5. World Economic Forum. Future of Jobs Report 2020.
<https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2020>

6. UNESCO. Reimagining our futures together: A new social contract for education. Paris: UNESCO Publishing, 2021.
<https://unesdoc.unesco.org>
7. OECD. Trends Shaping Education 2022.
<https://www.oecd.org/education/trends-shaping-education-22187049.htm>
8. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi rasmiy sayti –
<https://www.maktab.uz>
9. O'zbekiston Respublikasi Ta'lim inspeksiyasi axborot byulleteni, 2024-yil 1-chorak.
<https://tdi.uz>
10. Khamidov N. Kreativ ta'limning psixopedagogik asoslari. – Toshkent, 2023.